

Wereldwijd denken

– Wies Kuiper

We weten allemaal dat globalisering een wereldwijd proces is. Maar er zijn heel veel anti-globalisten, dus je kunt je afvragen: wat is er mis met globalisatie? Het zou toch mooi zijn als we ons allemaal bewust zouden zijn van onze aarde als een levend geheel. Hoe kunnen wij onze vermogens gebruiken om te komen tot wereldwijd denken?

Wies Kuiper is voorzitter van de Theosofische Vereniging in Nederland. Dit artikel is een weergave van een lezing gehouden tijdens de Conventie in Adyar, 29 december 2004.

Wat globalisatie op het ogenblik betekent is: de wereld als één markt, niet verdeeld in verschillende markten, maar de verwijdering van alle handelsbarrières en een wereldomvattend vrij verkeer van kapitaal en goederen, waar deze gebruikt kunnen worden waar dat nodig is.

Op het ogenblik lijkt het er echter meer op dat de inwoners van elk land controleren of zij wel hetzelfde krijgen als anderen en zo min mogelijk behoeven in te leveren. Het is nu dus eigenlijk alleen maar een materialistisch proces, een economisch proces, iets van de financiële wereld.

Het is niet zo moeilijk om de oorzaak van al die menselijke ellende te vinden, het ligt in het “ikje”, in de mens als individu. Daar beginnen alle problemen. Oorlogen, geweld en uitbuiting hebben daar hun wortels. Dus het probleem van de reconstructie of het herstellen van de wereld is het probleem van de regeneratie of transformatie van het individu.

Volgens mij begint regeneratie in het denken, door onze manier van denken te veranderen van denken vanuit “mij” naar “wij”. Voordat er maar van enige werkzaamheid sprake kan zijn moet het denkvermogen actief zijn. Dus het is noodzakelijk eerst over wereldwijde processen na te denken voordat we beginnen

met allerlei acties en dat denken moet gebeuren op een theosofische manier. Het resultaat van dit denken zou kunnen zijn dat wij begrijpen dat ons overleven als mens afhangt van het al of niet gezond omgaan met de hulpbronnen van de natuur en de wereld en de menselijke vermogens om daarmee om te gaan.

In het boekje *Thoughts for Aspirants*, samengesteld uit opmerkingen van N.Sri Ram vond ik een heleboel inspirerende teksten over allerlei onderwerpen. Eén van die onderwerpen was “Eenheid”. Ik neem het volgende over:

Eenheid is het diepste onderliggende feit dat er is. Als van die Eenheid het Woord of de Impuls uitgaat dat belichaamd wordt in de gemanifesteerde wereld lijkt het als of die Eenheid verloren is gegaan, maar in waarheid is deze slechts verborgen.

Dat is wat er gebeurt, de eenheid is verborgen voor onze ogen, maar het is de dragende kracht van ons bestaan en wij moeten het gordijn optrekken om de eenheid te ontsluiten.

Ervin Laszlo, musicus en self-made wetenschapper en de auteur van o.a. het boek *Kosmische Visie*, zei onlangs:

In de laatste 10 jaar heeft de wetenschap kennis en inzichten herontdekt die reeds in oude tijden beschikbaar waren. Er is een opmerkelijke gelijkenis tussen de laatste ontdekkingen van de wetenschap en de intuïtie en de inzichten die mystici, zieners en filosofen vroeger hadden over een kosmisch veld van informatie dat alles verbindt en alle informatie in zich draagt, dat “Het Akasha veld” werd genoemd.

Dat is ook waar de eerste grondstelling van *De Geheime Leer* het over heeft: het universum en al wat het bevat is één eenheid van onderlinge verbondenheid en afhankelijkheid.

Maar hoe kunnen we deze eenheid ervaren? Als we niet eens een idee hebben dat die eenheid er is gaan we er toch niet naar zoeken?

Slechts als we een idee hebben dat er meer is dan we zien kunnen, zullen we de

behoefte voelen daar naar te gaan zoeken. Dan begrijpen we dat we wat eye-openers of vermogens nodig hebben die ons behulpzaam zijn in dit zoekproces.

Laten we eens kijken naar de eerste grondstelling, die gaat over het gehele universum. Laten wij eerst maar eens beginnen met de aarde als start punt, dat lijkt me voorlopig genoeg.

Neem nu een wit vel papier in je gedachte en laten we afspreken dat dit de tijd vóór de schepping voorstelt.

Laten we nu een punt in het midden of op enige andere plaats zetten. Plotseling zijn er dan nu twee dingen, n.l. de punt en de ‘niet punt’. Zo kun je zien dat, zodra er een schepping is, tegelijkertijd de dualiteit ontstaat. Niet na elkaar, maar tegelijk. In Christelijke termen uitgedrukt: door God de Vader neer te zetten als de punt ontstaat tegelijkertijd God de Moeder, of ruimte. Hiervanuit ontstaat het gehele universum.

De Lipika’s, ook wel de ‘schrijvers’ genoemd, die het karma van de vorige schepping hebben verzameld en opgetekend, maken nu met deze gegevens vanuit het universeel denkvermogen een concept voor het komende universum of kosmos, na het pralaya, de rustperiode tussen twee perioden van bestaan. Dit alles is nodig voor de voortgang van het evolutieplan.

Dit schrijven zij in, wat wel genoemd wordt het goddelijke of ongeziene ‘Levensboek’. Is dat niet hetzelfde als de Akasha Kroniek?

Het woord ‘Lipika’ is niet zo’n erg bekend woord, ten minste niet in mijn land, maar in het Christendom worden de Lipika’s ook wel De Grote Geesten of Engelen voor de Troon van God genoemd, en in de astrologie worden ze de planeetgeesten genoemd.

Het zijn dié grote wezens die de Goddelijke gedachte inprenten in de materie. Zij maken min of meer het grondplan voor de bouwers die na hen komen. Zoals een architect ook eerst een plan, een idee, moet hebben en hij dit idee eerst moet uitwer-

ken in bijvoorbeeld tekeningen voor hij de bouwers aan het werk kan zetten.

In *De Geheime Leer* staat dat die processen een directe afspiegeling zijn van het Ene Licht. Iedere religie gebruikt ook woorden als het Absolute, of het Zijnde, of Licht of Energie of wat dan ook, dat op een zeker moment het werk in gang zet. Deze Energie moet vele malen getransformeerd worden totdat de snelheid van de trillingen zover gedaald is dat het het materiële niveau bereikt.

Het begrip Karma is al genoemd; we noemen het de Wet van Harmonie, of de Wet van Oorzaak en Gevolg. Het is deze wet die er de oorzaak van is dat wij lijden onder de gevolgen waarvan de oorzaken mogelijk in het voorafgaande universum zijn ontstaan. Het is eigenlijk net als in het gewone dagelijkse leven: als ik gisteren begonnen ben mijn huis te verven maar het niet afgemaakt heb, zal ik het vandaag moeten doen, of, als ik gisteren mijn kleren niet gewassen heb, heb ik vandaag geen schone kleren. We weten allemaal wel wat over de term Karma. Maar ik denk dat het niet alleen gaat over het al of niet doen van dingen, maar dat het ook gaat over gevoelens en gedachten.

We moeten ons realiseren dat gevoelens en gedachten ook energievormen zijn, zelfs als zij nooit uitmonden in een daad.

We moeten ons realiseren dat gevoelens en gedachten ook energievormen zijn, zelfs als zij nooit uitmonden in een daad. Vooral in ons denken zijn we vaak heel erg creatief en helaas niet altijd even liefdevol.

We verspillen veel van onze dagelijkse energie met gedachten van boosheid, jaloezie, haat enzovoort. Gelukkig worden die gedachten niet allemaal omgezet in daden, maar vergeet niet, in de kosmos zijn geen vuilnisbakken voor al onze slechte gedachten. De vraag is dan: hoe komen we daar dan van af? Waar blijven ze?

Mogelijk zweven ze als zwarte wolken rond de aarde, misschien klonteren ze samen met andere slechte gedachtewolken, en dat vormt ook een deel van het Karma.

Laten we dus voorzichtig zijn met wat we denken en onderzoeken of het waar, eerlijk en liefdevol is. Als dat niet zo is, laat die gedachte dan los. Die gedachte is dan onze aandacht niet waard. Laat onze gedachten zuiver, helpend en liefdevol zijn.

Met gedachtekracht kunnen we genezen en verwonden. Iedere daad begint oorspronkelijk met een gedachte, dus laten we voorzichtig zijn met wat we denken, gedachten zijn geen speelgoed...

Zoals ik al aangaf, ontstaat de hele schepping door middel van het collectieve Karma, dat opgebouwd is in een voorgaande periode van bestaan. Dat is het startpunt van het werk van de Lipika's.

Zij scheppen een basispatroon waarin het Leven zich kan uitdrukken, waarin het Woord gesproken kan worden.

Hier wordt alleen maar gesproken over 'Leven', niet over mijn of uw leven. Dat onderscheid brengen wij, mensen er in, omdat we individuen zijn geworden. Dat maakt dat we ons onderscheiden van elkaar en van het geheel. Die afscheiding bestaat echter alleen maar in ons denken.

We kunnen onszelf vergelijken met een vinger, die vast zit aan de hand en de hand aan de arm en de arm aan het lichaam, waarvandaan hij gevoed wordt door het bloed en de gevoeligheid ontleent aan de zenuwen. Maar wij denken dat we allemaal zelfstandige vingers zijn.

Natuurlijk zijn die vingers belangrijk want zij moeten het werk in de wereld doen en het is ook goed dat ze naar buiten wijzen, maar als we ons niet bewust zijn van, of zelfs ontkennen dat de spieren en de zenuwen, die de signalen geleiden van de hersenen en het hart, zal er een grote chaos ontstaan, een ongestructureerd iets. In fysieke termen een spasme en er kan geen sprake zijn van het uitvoeren van een normale handeling met zo'n hand.

De Wet van Karma is niet, of althans niet alleen, een persoonlijke wet, maar ik denk vooral een collectieve wet. Karma zou

nooit in staat zijn een harmonie te herstellen van de kracht in ons persoonlijk leven als het niet een uitgebreid en universeel werkveld had.

Ik denk dat het daarom beter is het woord Karma niet te persoonlijk op te vatten.

Wij denken dat de samenhang van de mensheid, wereldwijd gezien, oorzaak is van wat wij 'persoonlijk karma' noemen, en dat persoonlijke karma is tegelijkertijd oorzaak en oplossing van het collectieve karma.

Het punt is dat wij dit allemaal wel weten maar we doen er niets mee. Wij leven niet volgens deze principes. We zouden ons er echter bewust van moeten zijn, en ook van het volgende punt trouwens.

Er is een occulte wet die stelt dat geen mens zijn eigen moeilijkheden te boven kan komen zonder het geheel, waar hij een deel van is, op een hoger plan te brengen. Aan de andere kant is het ook zo dat iedere daad die niet met liefde en in harmonie gedaan is, het niveau van het geheel omlaag kan brengen.

Neem als voorbeeld een erg vervuilde zee. Als je die zee wilt reinigen zul je iedere druppel moeten schoonmaken. Holistisch gezien bevat de druppel de gehele zee, maar het is wel de hele zee die gereinigd moet worden.

Afgescheidenheid bestaat alleen op het laagste menselijke niveau, op het persoonlijke vlak. Wij vormen slechts een deel van een groot geheel zoals de waterdruppels onderdeel zijn van de zee. Dit idee vind je in alle grote religies. De Christelijke bijbel zegt:

Wij zijn allen ledematen van één lichaam.

En inderdaad, het gehele lichaam lijdt als een deel niet goed functioneert.

Bij voorbeeld, mijn lichaam kan niet goed functioneren als ik hoofdpijn heb, maar zelfs pijn aan de kleine teen kan er de oorzaak van zijn dat je het de hele tijd voelt.

We kunnen hier heel mooi over spreken en filosoferen, maar het feit blijft dat er alleen nog maar de idee van een wereldwijde

afhankelijkheid en verbondenheid bestaat, niet de ervaring.

Meestal leven we niet vanuit die ervaring, maar er zal een tijd komen, en ik hoop snel, dat dit gaat veranderen.

We moeten komen tot andere gedachtepatronen, een andere manier van denken, niet uitgaande van het ego of de persoonlijkheid maar van het geheel.

Hoe kunnen we dit nu in de wereld uitdragen? Hoe kunnen we komen tot het ervaren hiervan in ons dagelijks leven? Voor mij betekent dit dat we moeten komen tot andere gedachtepatronen, een andere manier van denken, niet uitgaande van het ego of de persoonlijkheid maar van het geheel.

Natuurlijk is het goed dat wij onze persoonlijkheid hebben, dat is ons instrument, maar op langere termijn zullen we moeten leren onze aandacht te verleggen van de persoonlijkheid naar de dienst aan het geheel.

Wereldwijde afhankelijkheid en verbondenheid kan ons tot een punt brengen waar deze problemen op een holistische manier gezien kunnen worden, in wereldwijd verband en dan kunnen ze ook beter begrepen worden.

Hoe voelt het om deel van een geheel te zijn? Dat is moeilijk uit te leggen, maar als je ooit gemusiceerd hebt in een groep en heel veel ge oefend hebt, dan kan het misschien plotseling gebeuren dat 'jij' het niet meer bent die viool speelt, of welk ander instrument dan ook, maar dat er een sterk gevoel is van 'deel van een geheel' te zijn.

Dat kan ook gebeuren bij teamsport, bij voorbeeld bij volleybal. Daar speelt een groep van zes personen, door een net gescheiden van de tegenpartij, zodat men niet door elkaar kan lopen. Als de spelers helemaal op gaan in hun spel dan kan er plotseling dat heel speciale moment zijn, dat je je deel voelt van een groep als geheel. Dat tilt je als het ware op, op een ma-

nier die je niet makkelijk zult vergeten. Dat maakt dat je steeds zult proberen dat gevoel opnieuw te beleven.

Ik spreek nu alleen maar over het gevoel van eenheid in een kleine groep. En natuurlijk kan dit ook gebeuren in een studiegroep waar de leden het intuïtieve niveau gezamenlijk bereiken.

Er is een prachtig stukje in het boekje van Mabel Collins *Licht op het Pad*, deel 2 regel 8:

Gij kunt nu rechtop staan, vast als een rots temidden van de branding, de krijger gehoorzamen, die uzelf en uw vorst is; onbekommerd om de strijd, tenzij om de bevelen uit te voeren; geen zorg meer koesterend omtrent de uitslag van de strijd; want één ding slechts is van belang; dat de krijger zal winnen; en gij weet, dat hij niet verslagen kan worden; gebruik, aldus staande, koel en wakker, het gehoor dat gij door smart en door vernietiging van smart verkregen hebt. Alleen fragmenten van het grootse lied treffen uw oor, zolang gij nog slechts mens zijt. Doch als gij er naar luistert, bewaar dan de herinnering getrouwelijk, zodat niets, van hetgeen u heeft bereikt, verloren gaat en tracht daaruit de zin te leren van het geheimenis om u heen. Zo zult gij mettertijd geen leraar meer van node hebben. Want, evenals de enkeling een stem heeft, zo heeft datgeen, waarin de enkeling zijn leven heeft, er een. Het leven zelf kan spreken en zwijgt nooit. En wat het uit, is niet zoals gijzelf, die doof zijt, wellicht denkt, een kreet; het is een lied. Leer dan daaruit dat gij een deel zijt van de samenklank; leer dan daaruit gehoorzaamheid jegens de wetten van de samenklank.

In deze tijd, waarin verschillende culturen in Europa integreren, moeten we aan dit probleem werken.

In de meeste landen is het inwoneraantal al eeuwenlang stijgend. Van kleine familiegroepen die samen leven, tot dorpen waar iedereen elkaar kent, waar men allemaal dezelfde culturele achtergrond heeft en meestal ook dezelfde godsdienst, waardoor het gemakkelijk was een sociale structuur in stand te houden. De interesse in gods-

dienst nam af bij het ontstaan van grote steden, tenminste in Nederland. Religie of godsdienst heeft nu geen grote invloed meer en in steden met een gemengde culturele bevolking is de sociale samenhang bijna geheel verdwenen.

Aan de ene kant voelt de mens de behoefte aan besloten plaatsen, want de oneindige ruimte is een te groot begrip voor ons en maakt ons bang. Aan de andere kant lijkt het of wij verplicht zijn om ons leven in die oneindige wereld, zonder schuilplaatsen, te moeten leven omdat wij ons alleenstaande individuen voelen.

Door ervaring weten we dat als vluchten niet meer mogelijk is, als we met de rug tegen de muur staan, dat er dan iets ongebruikelijks kan gebeuren in ons leven, er ontstaat een keerpunt. En op dat punt zijn we aangekomen.

Laten we het nu eerst even hebben over de vermogens die we nodig hebben. Als ik aan vermogens denk word ik altijd getrokken naar de Bhagavad Gita, en in dit geval naar het 14^e gesprek.

Laat ik u een aantal zinnen hieruit voorleggen.

“Het lichte deel, het aandrijvende deel en het starre deel, dus Sattvam, Rajas en Tammas, zij binden in het lichaam de onvergankelijke belichaamde.”(5)

Het lichte deel bindt geluk en wijsheid, het aandrijvende deel bindt hartstocht en werkzaamheid, maar het starre deel bindt nalatigheid, traagheid en waan.

Als het lichtende deel het sterkst is overheersen geluk en wijsheid, als het aandrijvende deel overheerst is er hebzucht, werkzaamheid en hartstocht. En als het starre deel overheerst is er duisternis, onachtzaamheid, hebzucht, traagheid en waan.

“Als de belichaamde deze drie hoofddeelen, de oorsprong van het lichaam, te boven is gekomen, verkrijgt hij, bevrijd van geboorte, dood, ouderdom en leed, onsterfelijkheid.”(20)

Dan was er nog de vraag van Arjuna en van ons: Hoe kunnen wij zo iemand her-

kennen? En hoe heeft hij zich deze vermogens eigen gemaakt?

Krishna zegt dan: “*Noch helderheid noch werkzaamheid, noch ook waan haat hij als zij aanwezig zijn, noch verlangt hij deze als zij afwezig zijn.*” (22)

Zulk een persoon wordt dus niet meer uit zijn evenwicht gebracht door de paren van tegenstellingen en is stevig geworteld in het Zelf. “*En indien hij Mij met niet afwijkende Eenheidsstreving door toewijding dient, is hij geschikt om God te worden.*” (26)

Dus als wij naar globalisatie kijken zoals dit zich nu aan ons voordoet, is dit min of meer te benoemen als “Het aandrijvende deel, Rajas,” en nog ver van “Het lichtende deel, Sattvam”. Globalisering moet dus geïnspireerd worden door of getransformeerd worden tot Sattvam.

Welke gereedschappen of vermogens hebben we daarvoor? Misschien is het basisvermogen of gereedschap dat we nodig hebben wel “Vrijheid”. Maar vrijheid is niet voor lafaards, want alleen al de angst voor iets kan je inperken, en dan kun je niet langer objectief naar iets kijken en in vrijheid handelen. Domme daden behoren tot het werkzame deel, Rajas.

In haar boek *Het Heelheids Principe* stelt Anna Lemkow dat vrijheid betekent de mogelijkheid hebben om te kiezen, maar het maken van keuzes moet gebaseerd zijn op kennis. Dus zou iedereen vrijheid moeten verwerven door de hogere wetten van zijn of haar natuur te volgen en deze tot uitdrukking te brengen. Dat betekent het lichtende deel, Sattvam.

Dan zijn er nog de onderwerpen van Krishnamurti in *Aan de Voeten van de Meester*.

Ik weet dat sommigen van u denken, oh ja, dat boekje heb ik gelezen, tweemaal zelfs, maar laat ik u vertellen, dat is niet genoeg.

Als we vrije mensen zijn, zijn we in staat Onderscheidingsvermogen, Belangeloosheid, Goed Gedrag en Liefde te ontwikkelen. In het voorwoord van *Aan de Voeten van de Meester* zegt de schrijver :

Het is niet genoeg om te zeggen dat deze kwalificaties waar en mooi zijn, wat we hieruit moeten begrijpen is dat we ons leven hiernaar moeten richten. Als wij zeggen “dat is mooi en waar”, dan kijken we er vanaf de buitenkant naar, als een waarnemer, maar we moeten deze woorden inweven in ons leven, ze voelen, leven, een deel van ons zelf laten worden.

Deze vermogens of gereedschappen hebben we nodig om te komen tot de gedachten en gevoelens dat de gehele wereld, de gehele aardbol, met alles wat leeft op, boven of in de aarde een levende eenheid is.

Ik wil graag afsluiten met woorden van Sri Ram, uit *Thoughts for Aspirants*:

De muren van de tempel der mensheid kunnen slechts geheeld worden door het toenemen van de gedeelde en gevarieerde schatten van gedachten en schoonheid van alle mensen gezamenlijk.

Literatuur:

Sri Ram, *Thoughts for Aspirants* I en II, The Theosophical Publishing House, Adyar.

E.Laszlo, *Kosmische Visie*, Ankh Hermes, Deventer.

H.P.Blavatsky, *De Geheime Leer* I en II, Algemene Boekcentrale en Antiquariaat J.J. Couvreur, Den Haag.

Bijbel, Nederlands Bijbelgenootschap, Amsterdam.

Mabel Collins, *Licht op het Pad*, Uitgeverszaak Gnosis, Amsterdam.

Dra. C.Keus, *Bhagavad Gita*, Ankh Hermes, Deventer.

Anna Lemkow, *Het heelheidsprincipe*, Uitgeverij Theosofische Vereniging in Nederland, Amsterdam.

Alcyone, *Aan de voeten van de Meester*, Uitgeverij Theosofische Vereniging Nederland, Amsterdam.